

ШЪХЬАПЦІЭЖЪЫКЪО Аслъан: «Тилъэпкъхэр дахэу зэфыщытых»

АР-м иліыкіоу Краснодар краим иадминистрацие ипащэ дэжь щыіэнэу мэзэ заулэкіэ узэкІэІэбэжьмэ агъэнэфагъ ШъхьапцІэжъыкъо Аслъан. Ащ пшъэрылъэу иІэхэм, иІофшІэн зэригъэпсырэ шІыкіэм ыкіи зэпхыныгъэу субъектитІум азыфагу илъхэр гъэпытэгъэнхэмкіэ ышіэ шІоигъохэм афэгъэхьыгъэу гущыІэгъу тыфэхъугъ.

Краснодар краим къызыхэкІы- ІофхэмкІи, гъомылэпхъэ зэхъожьыгьэр ильэс тІокІ мэхьу. Ащ къыщегъэжьагъэу тызэгъунэгъоу къэтэхьы. Адэ, непэрэ мафэр пштэмэ, ахэр сыд фэдэу зэдэлажьэхэра?

тІур зэрэзэдэлажьэрэм уигъэрэзэ- нэбгырабэм Краснодар *Гоф* нэу щыт, сыда пІомэ экономиче- зэрэщашІэрэр. Ахэр нахыбэскэ зэпхыныгъэ пытэхэр тиГэх, рэмкІэ Тэхъутэмыкъое ыкІи ТеилъэсипшІ пчъагъэхэм агъэпы- уцожь районхэм, Адыгэкъалэ тэгъэ зэкъошныгъэ-зэдэлэжьэ- ащыщхэр ары. А ІофиІакІомэ ныгьэр цІыфхэм къахэнэжьыгь. Ар гъунэ альышьофа, япчьагьэ нахьыбэрэмэ агъэлъапІэ ыкІи лъагъэкІуатэ. БэмышІэу Краснодар краим и ТІопсэ район тхьамы- гъэу щы Іэгоп, ау къэс Іон слъэкІагьо къызыфыкьокІым, псэу кІыщтыр цІыф бэдэдэ ІофшІакІо къиугъэм чылабэ зехьым, апэу краим зиІэпыІэгъу къыфэзытІупщыгъэр Адыгеир ары. Губернаторым ар дэгъоу ешІэ, типащэхэми, тицІыф къызэрыкІохэми къазэрэфэразэр мызэу-мытІоу шыбгъотыщтыр арыба уздэкІонэужым къыкІигъэтхъыгъ. Джащ штыр?! Ащ зи мыхъун хэльэп. Ау фэд, республикэм ІэпыІэгъу ищыкІагъэ зыхъукІэ, краир къыде- ІофшІэпІэ чІыпІэхэм якъызэІу-Іэнэу хьазыр. Джары зэгъунэгъу- хыни чанэу зэрэдэлажьэрэр. Махэр зэрэзэфыщытынхэ фаер, нэмык Ішъольырмэ щысэш Іу тафэхьу. Сэ сшъхьэкІэ къэсІон слъэ- макІэп къарыхьагъэр, предприкІыщт: ильэс пчьагьэ хьугьэшь ятиябэ къащызэІуахы. Ахэр цІыф-Краснодар краим иадминистрацие хэмк Іэрыфэгьоу щытых, сыда сызыщылажьэрэр, тиадыгэ льэпкь пІомэ чыжьэу мыкІожьхэу ежьдэеу игугъу ашІэу зэ нэмыІэми хэр зыщыпсэухэрэ чІыпІэхэм зэхэсхыгъэп.

пытэ хъунхэм пае, тызэрэзэдэлажьэрэр нахышІу шІыгьэным зэрэтшІыштым тыфэлэжьэн фае. сыд фэдэ Іофыгьоха кІзу джырэ уахътэ ишъухъухьагъэхэр?

ныгьэу Краснодар краимрэ Адыгэ итым игьэк Іотыгьэу ти Іэшь-Республикэмрэ зыкІэтхагъэхэм хьэтетхэр дэлажьэх, ау тызигъэцэкІэн тыдэлажьэ. Ащ лъэ- *щыгушІукІырэ тикъушъхьэт*ныкъуабэ къызэлъеубыты. Сэ хыхэр краим иехэу къычІэкІызэрэсшІошІырэмкІэ, экономиче- жых. Лэгьо-Накьэ икьэбари скэ пространствэу тиІэм ельытыгъэу Краснодари, Мыекъуапи, Москваи уащылэжьэн пльэкІышт. псыгъэнымкІэ УФ-м и Президен-Тэ культурэмк эти Іофш Іэн тыуб- тэу Дмитрий Медведевым къылагъэ, сыда пІомэ нахь зэпхы- гъзуцугъэ пшъэрылъыр агъэцаныгъэ пытэхэр ащкІэ тиІэх: рес- кІэзэ, Адыгеири, Краснодар крапубликэм итеатрэхэр, икъэшъокІо ири дэгъоу зэдэлэжьэнхэу сэ сепыкІи орэдыІо ансамблэхэр Крас- лъы. БэмышІ у Къыблэ федеральнодар краим къэкІох, краим иехэр нэ шъолъырым илІыкІуи Адыгереспубликэм гьогогъу пчъагъэрэ им щы Іагъ, зэзэгъыны гъэми зэрагьэблагьэх, зэгъусэхэуи концерт- дык Гэтхагъэх. Ащ фэдэ зэзэгъыхэр, пчыхьэзэхахьэхэр зэхашэх. ныгъэ краири кlэтхагъэу щытышъ. Мары бэмыш э Адыгэ драмати- зэхэдзышхо щымы э Іофхэр рэческэ театрэр къэк Гогъагъэти, хьатэу, субъектит Гуми яфедэ хэцІыф бэдэдэ адыгэ спектаклэхэм лъэу рекІокІынэу къысщэхъу. ашІогъэшІэгьонэу яплъыгъэх. Сомэ миллиардрэ ныкъорэ джы-«Ислъамыемрэ» «Налмэсымрэ» рэ уахътэ ащ халъхьанэу щыт, нэкраим ит къэлабэ къызэпак ужым ащ нахыыби къат упщынэу хьагъ. Шъыпкъэр пІощтмэ, цІы- ары къызэраІуагъэр. фыби къаугъои, лъэшэуи якІасэ хъугъэх. Ар культурэм ылъэ- зыпштэкІэ, бырсырхэр чІыпІаныкъу. Экономикэр зыпштэкІэ, бэмэ къащэхъу, лъэпкъ зэмызэгъыкраим исатыушІэмэ инвестицие- ныгьэхэри, диным епхыгьэ зэпыхэр АР-м хальхьэу зэрэрагьэжьа- шытхэри шыГэх. Ори ахэм дэгьох гъэри нафэ къэхъу. БэмышІэу уащыгьуаз. Адыгеимрэ Краснодар Краснодар краим игубернатор краимрэ сыдигьуи мамырэу, игуадзэрэ AP-м и Премьер-мини- зэгуры Тохэу зэдыщы Гагьэх, ау ар стрэрэ зэІукІэгьагьэхэти, гьогу- зыпкъ бэрэ итын ыльэк**І**ыщта?

— *Асльан, Адыгэ Республикэр* хэм ягъэцэкІэжьынкІи, псэольэшІ жьынымкІи зэзэгъыгъэх. Краимрэ Адыгеимр зэрэзэдэпсэүшт Іофыгъуабэ щыІэшъ, ахэр зэкІэри шІэхэу къэльэгъонхэу щытых.

— Аслъан, шъэфы хъурэп – Джырэ уахьтэм субъекти- Адыгэ Республикэм щыпсэурэ жъугъэунэфыгъэу щыта?

- Ащ фэдэ пчъагъэ гъэунэфы-Краснодар къызэрэк Горэр ары. Ар къызхэкІырэр краир гупчэшхоу зэрэщытыр, амалэу ыкІи лъэкІзу иІэхэр зэрэинхэр ары. Іоф зыщыпшІэщтыр, ІофшІапІэ къызкъэІогъэн фае тэ тиреспубликэ рышь, Тэхъутэмыкъуае ыкІи Теуцожь районхэм инвестицие ащылэжьэнхэ алъэкІыщт. Неущы-— *Тизэпхыныгъэхэр нахь* рэ мафэр зыщыдгъэгъупшэ хьущтэп, къэкІорэ уахътэр нахьышІу

– Туризмэ отраслэм Адыгеир лъэшэү шэгүгьы. Бюджетым – Непэрэ мафэм зэзэгъы- *ифедэкъэкІуапІэ ар зэрэхъу*-

— Лэгъо-Накъэ икластер гъэ-

— Урысыем и Къыблэ шъолъыр

Мыхьо-мышІагьэхэм чІыпІэ аубытын ылъэкІыщта?

 Сэ сызэрэщыгъуазэмкІэ республикэм ипащи губернаторми а Іофыгъом мэхьанэшхо раты. Лъэпкъ зэфэшъхьафхэм якультурэхэм я Гупчэу Краснодар дэтым бэмыш эү Ткачевыр щы агь ык и льэпкъ зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэм гущы Гэгъу афэхъугъ. Тэ тильэпкъхэр пштэмэ, зэфыщытыкІзу тиІэр угу рихьынэу щыт. Къыхэзгъэщы сшІоигъу ар непэ къежьэгъэ Іофэу зэрэщымытыр, ащ илъэсипшІ пчъагъэ ыныбжь.

— Лъэхъанэ горэм тизэфыщытыкІэхэр нахь къэучъыІыгьагьэхэм фэдэу кьысшэхьу, сыда пІомэ Адыгеим щыщхэу медицинэ ІэпыІэгъу зищыкІагъэмэ къарамыгъэкІэу, еджапІэм чІэхьащтхэмэ пэрыохъу къафэхъухэу, ІофшІапІэ зищыкІагъэмэ лъэпкъэу зыщыщыр агу зэрэримыхьырэм къыхэкІэў къйрамытэу къыхэкІыщтыгъэх. Джы сыдэущтэу а Іофыгьохэр хъужьыгъэха?

- Сэ мэзэ заулэ хъугъэшъ мы ІзнатІзм сызыІутыр, а зигугъу къэпшІыгъэмэ афэдэ къэбар зэхэсхыгъэп. Зыгорэм ифитыныгъэхэр аукъонхэу е зэрэадыгэм пае ыгу хагъэкІынэуи? Ащ фэдэ хъугъэп. Ары пакІошъ, сэ къышъосІон, Адыгеим щыщыбэм апшъэрэ гъэсэныгъэ дэгъу Краснодар щагьоты, джырэ уахьтэми бэдэд щеджэрэр. Арышъ, сэ сызэрегупшысэрэмкІэ, Іоф зэдапшІэ зыхъукІэ, щыкІагъэу къыпхафэхэрэр арэп къыхэбгъэщынэу щыгыр, нахышІоу пхэльыр ары нахь. Адыгэ профессорыбэ тиуниверситетмэ ащэлажьэ. Сыд фэдэ лъэныкъокІэ зыбгъэзагъэми, сыд фэдэ офшІэным фэгъэзагъэхэми, адыгэхэм шъхьэкІэфэныгъэ къафашІы. Арышъ, зы щысэкІэ е къэбар нэпцІэу ехьыжьагьэ хъугьэмкІэ типолитикэ дгъэпсы хъуштэп. Тилъэпкъхэр дахэу зэфыщытых, зэгурэІох, тапэкІи арэущтэу щы-

Аслъан, лІыкІо гъэІорышІапІэм цІыфыбэ къекІуалІа? ІэпыІэгьу шъузыфэхъугъэхэр щыІэха?

– Шъыпкъэр пІощтмэ, цІыф зэфэшъхьафыбэ къытэуалІэ. Нахьыбэрэмэ Гэпы Эгъу ящык Гагъ. Тэ хэбзэгьэуцугьэу тызэрылажьэрэм ыкІи амалэу тІэкІэлъхэм яльытыгъэу тыздеГэшъущтмэ тишГуагъэ -пыш ед меПпыГи ыМ .ыІмеалетк шІэнэу щытыр. Ар тэ къызэрэтэлъытыгъэри къызгурэІо. Іэшъхьэтетхэм кънтаІоштым, пшъэрыльэу къытфашІыщтым темыжэу,тэр-тэ рэу зэшІотхын тлъэкІыщт Іофыгъуаби щыІ. Ильэс щэкІырэ блырэ хъугъэшъ Краснодар сызыдэсыр, сфэлъэкІыщтыр сшІагъэ, ащкІэ зи пэрыохъу къысфэхъугъэп. Силъэпкъ фэсшІэшъурэр джыри фэсшІэн гухэлъ сиІ.

Дэгущы Гагъэр ДЭРБЭ Тимур.

ПсэолъэшІыныр

Илъэсыр зиухкіэ отраслэ зэфэшъхьафхэм ахахьэрэ Іофшіапіэхэм къадэхъугъэхэр ащызэфахьысыжьых, гъэхъагъэу къагъэлъэгъуагъэхэр ыкіи зэшіуахын амылъэкіыгъэхэр къыдалъытэхэзэ гухэлъыкіэхэр агъэнафэх. Мы шіыкіэр бэшіагъэ псэолъэшіыным зыщагъэфедэрэр. ГъэрекІо Адыгэ Республикэм программэ зэфэшъхьафхэм ателъытагъэу щагъэпсыгъэ объектхэм ыкІи тызыхэхьэгъэ 2011-рэ илъэсымкІэ гухэлъэу агъэнафэхэрэм къатедгъэгущы і тшіонгъоу джырэблагъэ зыlудгъэкlагъ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Стройзаказчик» зыфиюрэм ипащэу Абрэдж Аслъан.

Амыухыгъэхэм ІофшІэнхэр ащалъагъэкІотэщтых

Ащ къызэрэтфиІотагъэмкІэ, 2010-рэ илъэсым гухэлъ гъэнэфагъэ зиІэ федеральнэ ыкІи республикэ инвестиционнэ программэхэм атегъэпсык Іыгъэу Адыгеим объект 31-м ІофшІэнхэр ашыкІоштыгъэх. ион 29⁷/-р респуоликэ бюдже тым къатІупшыгъ.

Гухэлъ гъэнэфагъэм телъытэгъэ Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиІорэм зэригъэнафэрэм тетэу 2010-рэ илъэсым объекти 8-м мылъку апэІуагъэхьанэу щыхьащт мылъку бюджетхэм къыщадалъытагъ. Бюджет дэт сымэджэщэу агъэкІэжьы-

зовательнэ еджапІзу кІэлэеджэкІо 825-м тельытагьэр. ІофшІэнхэр ащальагьэкІотагьэх еджап Гэу зыц Гэ къет Гуагъэм, Зэк Гэмк Ги программэр сомэ милкъалэу Мыекъуапэрэ Мыекъо- лион 95,5-м телъытэгъагъ ык Іи пэ районым ит псэуп Гэхэмрэ а мылъкур а Гэ къырагъахьэзэ зашъохэрэ псыр алъыгъэІэсы- объект 15 республикэм щагъэп-ЗэкІэмкій ахэм федеральнэ гъэным ехьыліэгьэ объектхэм. сыштэу агъэнэфэгьагъ. Анахь ■ ыкІи республикэ бюджетхэм Джащ фэдэу Адыгэкъалэ ипсы- шъхьаІэхэм ащыщ республикэ гъзпсыгъэ кІэлэцІыкІу дикъарык Іыгъэ сомэ миллион къыч Іэщып Іэхэм ык Іи канализа- клиническэ сымэджэщым хи- агностическэ Гупчэр; псы-672-рэ апэІуагъэхьагъ. Ащ цием, псы шІоеу къалэм дагъэ- рургиемкІэ иотделение ышъхьэ хьоу Шъхьагуащэ газыр зэщыщэу сомэ миллион 374-р чъырэр зыщаукъэбзырэ псэуа- зэблэхъугъэным, сымаджэхэр рэщызэпыращыгъэ псэуафедеральнэ бюджетым, мил- лъэм ягъэк Ізжын Іоф даш Іагъ, зыщырагъэблагъэхэрэр гъэк Із- лъэр. нэмыкі ооъектыоэм псэолъэші монтажнэ ІофшІэнхэр ащагъэцэкІагъэх.

Федеральнэ программэу «УФ-м физическэ культурэмрэ спортымрэ хэхьоныгъэ щягъэшІыгъэным ехьылІагъ» зыфиІоу 2006—2015-рэ илъэсхэм альы Іэитыгъ. Ахэм ащыщхэр гъэрекІо сырэм Адыгеим чІыпІэ гъэнэ-∎ атыгъэх, амыухыгъэхэм мы фагъэ щыри Гагъ: ащ объектищ ильэсым ІофшІэнхэр ащальа- агъэпсыштэу ыгьэнафэщтыгь. гъэкІуатэх ыкІи ахэм апэІу- Ау ахэр гъэрекІо аухынхэу планхэм къыдалъытэщтыгъэп. Сомэ миллион 60-у къатІупщыгъэр аІэ мылькур аІэ къырагьахьэзэ, къырагьахьэзэ, Адыгэ респуб-бэкІае щатын алъэкІыгъ. ным иапэрэ чэзыу рагьэжьэгьагъ Ахэм ащыщых Адыгэкъалэ ыкІи аухыгъ. Мы мафэхэм а объектым ІофшІэнхэр щэкІох. скэм шагъэпсырэ общеобра- гухэлъхэр зэшІохыгъэнхэм псэ-

ольэшІхэр фэлажьэх. КьэІуа- жьыгъэным тельытагъэр. гъэмэ хъущт физическэ культу--оІтк естыхпк едмытдопо едмед нэрэ объектэу зигугъу къэт- лифтхэр джырэ уахътэм тешІыщтым сомэ миллион 13,3-рэ пэІуагъэхьащтэу планым зэригъэнафэщтыгъэр. А физкультурнэ-оздоровительнэ комплексэу зыщесыхэрэ бассейн зыхэтыр Мыекъопэ стадионым ищагу щагъэпсы. Мы мафэхэм ащ ІофшІэнхэр щэкІох. Спортым телъытэгъэ ящэнэрэ объектэу къутырэу Гавердовскэм кІорэ гъогумкІэ Мыекъуапэ идэкІыпІэ

дэжькІэ щагъэпсырэми ІофшІэн

бэкІае щагъэцэкІагъ.

Аслъан къызэриІуагъэмкІэ, федеральнэ программэхэм къыдальытэрэ объектхэу федеральнэ бюджетым къикІыгъэ мылъкур зыпэІуагъахьэхэрэм ямызакъоу, республикэ инвестиционнэ программэмкІи ІофшІэн бэкІае Адыгеим щагъэцэкІагъ.

Джащ фэдэу а планым тегъэпсыкІыгъэу сымэджэщым хэт гъэпсыкІыгъэ кІэхэмкІэ зэб--едестаршые охшине ІшфоІ

кІагъэхэм ыкІи ипІальэм ехъулІэу атыгъэхэм ащыщых гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтыр, Мыекъопэ къэлэ сымэджэщым иперинатальнэ Гупчэрэ игинекологие отделениерэ, поселкэу Яблоновскэм щагъэпсыгъэ поликлиникэр. Джащ фэдэу зыцІэ къепІон плъэкІыщтхэр щыІэх.

Гухэлъ гъэнэфагъэм телъытэгъэ Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиІорэм ыгъэнэфэрэ объектхэу планымкІэ гъэрекІо аухынхэу **ШЫМЫТЫГЪЭХЭМ МЫ ИЛЪЭСЫМ** псэольэшІ-монтажнэ ІофшІэнхэр ащальагъэкІотэщтых ЕЛБЭШЭ

Руслъан. Сурэтхэм арытхэр: «Стройзаказчикым» ипащэу Абрэдж Асльан; Мыекъопэ къэлэ сымэджэшым ша-

Тиіэр тэшьумыгьэгьэкіоды

Лъэпкъ пэпчъ иІ тарихъи, иІ бзи, иІ культури. Ахэм уафэсакъын ыкіи уухъумэн фае. Умышіэрэр піэкіэзы, бзэу узэрымыгущыіэрэри мэкіоды. Хьакіэ пэгъокіын-зещакіэр пасэм къыщегъэжьагъэу шэнхэбзэ дэгъумэ ащыщыгъ. ХьакІэм гъэшІоныгъэ-лъытэныгъэу фашіырэмкіэ ежь лъэпкъым ишъхьалъытэжьи ыіэтыщтыгъ.

лъапІэм, ахърэт мафэм иман шІыкІыгьэ шхыныгьохэр арых штыгьэ. шІошъхъуныгъэ фызиІэм хьакІэр ашхыщтыгъэхэр. Адыгэ пшъакъырерэгъэблагъ», — къыІуагъ ти Пегъымбар лъапІэ.

«ХьакІэў къэкІуагъэр къызфэкІуагъэхэм къин аримыгъэлъэгъоу, ащ нэмыкІэуи, бэрэчэт бэу игъусэу къэкІощт, хьакІэр къыздэкІорэ унагьом насыпипшІ къыфихьыщт, ежь хьакІэм зыр ышхыжьыщт, бгъур унагъом къинэщт», — eІо Пегъымбарым.

ХьакІэр къызыфакІорэр зэриамалэу быслъымэныгъэкІэ ащ пэгъокІын фае. ЦІыфым хабзэкІэ, гущыІэкІэ зэрихьэрэ хабзэм дакІоу пкъыгъохэмкІэ, гъэпсыкІэхэмкІэ — къепсыхыкІэмкІэ, кІэпщ (къамыщ) пылъакІэмкІэ, нэмыкі зекіуакіэхэмкіэ мэкъэгъэІу пшъэрылъыр ыгъэцакІэ-Адыгэмэ хабзэу ахэлъыгъэмк Іэ

хьакІэм иІэ ІофымкІэ бысымыр еупчІыщтыгъэп. ХьакІэр шым тесэу щагум къызыдахьэкІэ, бысымыр пэгъокІыти сэлам рихыщтыгъ, шым къыригъэпсыхыщтыгъэ, шыр шышlоlум рипхы--папсья сахашы мыш. салытш чъэмкІэ гъэзагъэу рипхыгъэмэ, хьакІэр щысын хьакІэп. Шым -еатефыал мыше Ілаах еахашы загъэу щытмэ, хьакІэм щысын гухэлъ иІ. ХьакІэр хьакІэщым зихьэкІэ, къамыщыр пчъэблыпкъым пилъэщтыгъэ: къамыщ тхьапэр унэ кІоцІымкІэ гъэзагъэмэ, щысын хьакІ, ау ар пчъэм фэгъэзагъэмэ, кІожьыщт псынкІэу. ХьакІэм илъэкъопылъхьэхэу зыщихыгъэхэр пчъэмкІэ гъэзагъэхэмэ — щысыщтэп. Лъэкъопылъхьэ лъапэр унэ кІоцІымкІэ гъэзагъэмэ, щысын хьакІ. ХьакІэм икъамыщ ушхугъэу пчъэблыпкъым пылъагъэмэ, унагъор зэрышъыгъорэр хьакІэмкІэ нэфагъэ, нахыжжым фэтхьаусыхэщтыгъэ ыкІи щымысэу кІожьыщтыгьэ.

Шым ишэсыкІэрэ икъепсыхыкІэрэкІэ къэбарэў къыхьыгъэр къашІэщтыгъэ. Шыур шым хъут» иджабгъукІэ къызепсыхыкІэ, къэбар гухэкІ (лІэгъэ Іоф) къыхьыгъ, ащ фэдэ шыур шым иджабгъукІэ шэсыжьыщтыгъэ.

ХьакІ у гъогу техьажьыщтыр лІакъоу нахыжъым хэтым дэжь ихьэти, бысымым зэрэфэразэр хьакІэм щыригъажьэти афигориІощтыгъэ, нахымъыр гъогу шыштыгъэ; фыгу пІастэмрэ мэіафэкіэ, хъяркіэ къыздикіыгъэхэм ахэхьажьынэу къыфэлъаІо-

Гъогу гъомылэ хьакІэм фашІыщтыгъэ: къое гъэгъугъэр, зэтечьыр, хьалыур, тхъурбаир.

Бысымым шхоІумрэ лъэрыгъымрэ ыубытыти, хьакІэр шым ригъэшэсыжыштыгъэ, ыгъэкІотэжьынэу шыу гъусэ фашІыщтыгъэ. Бысымым хьакІэу кІожьырэм ыгу ебгъагъэмэ, гъогу гъомылэ фашІыштыгьэп, шым рагьэшэсыжьырэп, къэлапчъэр ежь Іуихыти дэкІыжьыщтыгъэ.

ХьакІ у къэкІ уагъэмэ а Іэ яз-Пшъашъэхэм Іоф хьылъэ арагъашъол зэрэдэхэщтыр шхакІэм къущтым нахьыбэ пшхыныр,

шъэм ыпкъ ищыгъэу, ыбг псыгъоу, ыкІэнтІыІу шъуамбгъоу, сэе дахэр бгым къешІэкІыгъэу, уплъэмэ пІупс къыригъачъэу дэхагъэ.

Пшъашъэм кІэлитІу рагъэгъусэщтыгъэ: зым къумгъан-лэджэныр, адрэм — сабынымрэ ІэплъэкІымрэ аІыгъэу, пшъашъэр азыфагу дэтэу хьакІэщым ихьэщтыгъэх. Пшъашъэм шъхьащэ ышІыщтыгъ, хьакІэхэр къыфэтэджыщтыгъэх. КІалэм лэджэныр хьакІэм ыпашъхьэ ригъэуцощтыгъэ. Пшъашъэм къумгъан къопсыр ыІэ джабгъоу, ащ ыныбэ Іэ сэмэгумкІэ диІыгъэу, тІэкІу зиуфэти, псыр ымыгъэутхэу, шъабэу хьэкІэ нахьыжъым ыІэгу рикІэщтыгъэ. -естичие меТавах меса не сечоТтВ лъэкІыщтыгъэ. ЫкІыб хьакІэмэ афимыгъазэу, пшъашъэр къызэкІакІозэ хьакІэщым къикІыжьыщтыгъэ. ХьакІэмэ зязгъэтхьакІыщтыгъэр кІэлитІур арыгъэ.

ХьакІэщыр зищагу дэтыгъэр унэгъо фэшІыгъэхэр, байхэу псэущтыгъэхэр, унэгъошхохэу цІыфыбэ зэрысэу, цІыф кІуапІэхэр арых. ХьакІэщыр чэщи мафи зэІухыгъэу, хьакІэхэм ямызакъоу, лІы Іушхэр, акъылышІо-бзашІохэр щызэрэугьоихэу щытыгь. Зэчырхэр, гъыбзэхэр, къэбархэр, тхыдэхэр, орэдыжьхэр къыщающтыгъэх. Лыгъэ, адыгагъ, цІыфыгъ зыфэпІощтхэр ащызэхафыщтыгъ. Лэжьэным, куп хэхьанхэкІыным фэгъэсагъэхэу, пшъэдэкІыжь зэряІэр къагурыІоу, гъэсэпэтхыдабэ ашІыштыгъ. ХьакІэм мэл фаукІыщтыгъ, шъхьэ-лъакъор къабзэу агъэлыгъощтыгъэ, агъажъощтыгъэ, шъхьэ-лъэкъо гъэжъуагъэр лэгъэшхом илъэу нахьыжъым ыпашъхьэ тэмэдам нахьыжъым къызэриІуагъэм тетэу ригъэуцощтыгъэ.

Нахыжжым хьакІэу иджабгъу щысым мэлышъхьэр фигъэкІуатэти риІощтыгъэ: «Шъхьэр къэ-

ХьакІэм мэлышъхьэ гъэжъуагъэм ыжэпкъ бзэгур игъусэу, нэхэр, тхьакІумитІур, шъхьэкуцІыр къырихыти, нахыжъым ыпашъхьэ ригъэуцощтыгъэ. Нахыыжъым къупшъхьэ зыхэмылъыжьыр жьыщтыгъэ, бахъсымэ тырашъухьажьыштыгъэ.

Нысэщэ джэгуми, ешхэ-ешъоми, хьакІэщыми бахъсымэм зы Іэгубжъ зэрэщешьощтыгьэхэр. Тэмэдам бахъсымэр тасым ригъахъоти, кІэтым итэу нахыыжъым ритыщтыгъэ, нахыжтыр бжъэм ехьохъущтыгьэ, иджабгъу щысым риІощтыгъэ: «Бжъэр уадэжь къэкlo!» ыІоти, ришъущтыгъэ, джащ фэдэу сыд фэдиз цІыф щысыгъэми а зы тасыр арыгъэ зэрешъощтыгъэхэр. Нахьыжъым фитыныгъэрэ Іизынрэ римытыгъэу зы гъэтхьак Іыштыгъэр пшъэшъэ нэбгыри псэлъэни, къэтэджэу щащысэу унагъом и Гэр арыгъэ. гум ик Іыни фитыгъэп. Іздэбышхо унэкІоці Іофхэр арых агъэцакІэ- тырагъэблагъэмэ тятэжъ-тянэжымэ чылэм ліыр къыдэхьажынгъ. щтыгъэхэр. Пшъашъэм ыпкъы- унашъо къытфашІыщтыгъэ: пфи-

«Хэтрэ быслъымэнэу Алахь елъытыгъагъ, джащ пае щэм хэ- ипшъуныр емыкІушхокІэ алъытэ-

ЛІэшІэгъу чыжьэхэм къащегъэжьагъэу адыгэхэм пщынаохэр, джэгуакІохэр, гъыбзаІохэр, орэдыІохэр, орэдусхэр яІагъэх. Зыпшъэ укІожьын умыльэкІын шІэныгъэшхо цІыфхэм Тхьэм къаритыщтыгъэ. Нэбгырэ мин пчъагъэ зыдэс къоджэшхом пщынэо ІэпэІасэхэу, пщынэр агъэбзэрабзэу, ясэнэхьат агъэльапІэу, нысэшэ джэгухэр агъэджэгухэу, цІыфхэм яшІульэгъупІэу агъашІохэрэр чылэхэм адэсыгъэх. Ахэр тикъуаджэкІэ — ГъукІэлІ Курац, Андзэрэкьо Нуц, Мэкъулэ Гощэунай, АкІэжъ Моц, Андзэрэкъо Юр, Шыкъэлэ Зэйнаб, Агъырджэнэкъохэу Хьамдрахьман, Салбый. ДжэгуакІохэр чылэм дэс цІыфхэм агъэлъапІэхэу, нысэщэ джэгу-гухэу, Іэдэбышхо ахэльэу гъэпсыгъагъэх. Даутэ Ерэджыбэ, Къуралые Махьилэ, Хьасин Хьамедэ, Цаутэ Къадырбэч, Гъубжьэкъо Едыдж, ВэкъэшІэ Хъусен. Мы зигугъу къэсшІыгъэхэр сэ къэслъэгъужьыгъэх, ахэм ащыщэу нэбгыритІу дунаим тетыжьэп, джэнэт агъотынэу афэсэІо.

«Жэбзэ дахэм блэр гъуанэм къырещы» зэраІоу, бзэ дахэ аІульэу, гъыбзаІохэу, орэдыІохэу, уазхэр къашІыхэу чылэм дэсыгьэх: Агьырджанэкьо Къанэкьо,

Налщык Чэримэ, КІэм Юсыф. Агъырджанэкъо Къанэкъо нахь сыкъытегущыІэщт: узым хихыгъэу хьафизэщтыгъэ, губзыгъэти бэщ цык Тур ыГыгъэу тыдэми зыфаем кІощтыгъэ. Къанэкъо зымышІэрэ адыгэ шъолъырым исыгъэп пІоми хъущт. Ыпшъэ укІонэу щымытэу, шІэныгъэшхо дыриГэу, гъыбзаГоу, зэчырышГэу, ежьыуакІохэр игъусэу, къини, хъяри — нысащэхэм, мэулидхэм, ешхэ-ешъохэм тикъуаджэкІэ ыкІи нэмыкІ къуаджэхэми ащэу, цІэрыІуагъ. Уазэу къышІырэм Къанэкъо едэГухэрэм анэпс къыкІигъэкІыщтыгъ.

Шыкъалэ Азэмэт юристыгъ, следователэу Іоф ышІэщтыгъэ. синыбджэгъу хьалэлыгъ, шыкІэпщынэо Іазэу адыгэ орэдхэр къыригъэпшІыкІутІукІыхэ зыхъукІэ, пкъышъолым хахьэхэти, дунаир нэмыкІзу къыпщигъэхъоу, зыпщыІэн умылъэкІэу къыздиІукІырэм уищэщтыгъэ. А цІыф шІагьор ильэс 33-м итэу аджал узэу къыпыпкІагъэм ыхьыгъ, сыдэу пшІына, сыфэраз, Алахь льапІэри разэ къыфэрэхъу.

Кощхьабли сыдигъуи дэсыгъэх жашІохэр, ІупкІэхэр: Агъырджанэкъо Абдулахь, ВэкъэшІэ Шыужъый, Мэкъо Умар.

Къубатэ Къундет мэфэ заулэ къуаджэм дэмысыгъэу къэкІожьызэ тачанкэр къаригъэгъэуцуи, мэкъу зыупкІэу мэкъупІэм ит кІалэр зэрищэлІагъ:

- А сикІал, къуаджэм сыд къэбарэу дэльыр? — къеупчІыгъ. — Тхьамэтэ льапІ, къуаджэр

ахэлъэу адыгэ Іанэм кІэрысы- псыдзэм ехьы, къелъэкІон псыншіэщтыгьэп, дэн-бзэн, хэдыкіын, штыгьэх. Тикіэлэгьум аш фэдэм кізу, — риіуагь. Гузэжьогьукіэ

> ТЭГЪУЛЭНЭ Исмахьил. Кошхьабл.